

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Această operă a fost publicată cu o subvenție a
Ministerului Educației, Culturii și Sportului din Spania

Roberto Bolaño

LITERATURA NAZISTĂ ÎN AMERICA

Traducere
de
ALINA CANTACUZINO

 UNIVERS

Singurătatea, de Argentino Schiaffino, Buenos Aires, 1987.
Sosirea, de Zach Sodenstern, Los Angeles, 2022. Roman postum.
Spectacol pe cer, de Argentino Schiaffino, Buenos Aires, 1974.
Stând de vorbă cu America, de Rory Long, Los Angeles, 1992.
 Carte, compact-disc, CD Rom.
Struțul, de Argentino Schiaffino, Buenos Aires, 1988.
Sufletul cascadei, de Mateo Aguirre, Buenos Aires, 1936.
Supa săracilor, de Ernesto Pérez Masón, Havana, 1965.

Tangouri din Buenos Aires, de Luz Mendiluce, Buenos Aires, 1953.
Teren de baseball, de Silvio Salvático, Buenos Aires, 1925.
Terra Autem Erat Inanis, de Argentino Schiaffino, Buenos Aires, 1996.
Tineretul de Fier, de Argentino Schiaffino, Buenos Aires, 1974.
Toată viața mea, prima autobiografie a Edelmirei Thompson, Buenos Aires, 1921.
Trei poeme pentru Argentina, de Silvio Salvático, Buenos Aires, 1923.
Triumful Virtuții sau Triumful lui Dumnezeu, de Irma Carrasco, Salamanca, 1939.

Țara brizelor, de Max Mirebalais, Port-au-Prince, 1971.

Ultimul canal pe Marte, de J.M.S. Hill, New York, 1934.
Ultimul cuvânt, de Amado Couto, Rio de Janeiro, 1982.
Umbrele copiilor pierduți, de J.M.S. Hill, New York, 1930.
Un toast în sănătatea băieților, de Ítalo Schiaffino, Buenos Aires, 1978.
Urme pe plajă, de Silvio Salvático, Buenos Aires, 1922.

Vaporul de Fier, de Argentino Schiaffino, Buenos Aires, 1991.
Viața așa cum e, de Willy Schürholz, semnat cu pseudonimul Gaspar Hauser, Santiago, 1990.
Visul Diane, de Silvio Salvático, Buenos Aires, 1920.
Vizitatorii din Beta-Centauri, de J.M.S. Hill, New York, 1928.
Vrăjitoarele, de Ernesto Pérez Masón, Havana, 1940.

CUPRINS

Familia Mendiluce	7
Eroii mobili sau fragilitatea oglinzilor	31
Precursori și anti-iluminiști	43
Poeții blestemați	59
Literate și călătore	71
Doi germani la capătul lumii	85
Viziune, science-fiction	95
Magi, mercenari, mizerabili	107
Cele o mie de chipuri ale lui Max Mirebalais	119
Poeții nord-americani	129
Frăția ariană	141
Fabuloșii frați Schiaffino	149
Ramírez Hoffman, infamul	171
Epilog pentru monștri	197

Respect pentru oameni și cărți

Unul din cele mai importante momente din viața lui Bolano este întâlnirea sa cu literatura americană. Într-o vizită în Statele Unite, Bolano descoperă în literatura americană o lume nouă, o lume în care literatura este un act de război și de revoluție.

Traducere de Elena Ștefănescu, Editura Univers, București, 2017
ISBN 978-606-771-044-6

Literatură americană în America - Roberto Bolaño, trad. de Elena Ștefănescu - București: Editura Univers, 2017
ISBN 978-606-771-044-6

1. Critic literară, Aflaș (trad.)

921.143

ROBERTO BOLAÑO
LA LITERATURA AMERICANĂ

© Henschel de Roberto Bolaño, 2009
© Editura UNIVERS, 2017 pentru prezenta traducere

EDITURA UNIVERS
www.editurainivers.ro

ISBN 978-606-771-044-6

EDILMESA THOMAS DE MENDILUCE

FAMILIA MENDILUCE

La vârsta de cincispezece ani, publica primul volum de versuri. Dintr-o dată, cu care intră în posesia sa, se angajează în joc literar în imense galerii a poeziei de din înalt, societatea. După doisprezece ani, de vremea reprezentată cu savantism, călătorește în Spania și în America Latină, călătorește în țară și de curând, gâșt de pe ambele maluri ale limbii sale de la Plata, în prag de secol XX. Prin ele și versuri, după care o și apar de prescurt, vorbesc despre semnificație și de ființă, despre condiții culturale și despre gradul de cunoaștere cu ceea ce a se plina, lumea și călătoria.

În 1917, îl întâlnește pe Sebastian Mendiluce, care cântă de vioară și pian, un bărbat cu douăzeci de ani mai în vârstă decât ea. Toată lumea și-o pune surprinsă când, numai după câteva luni cei doi se căsătoresc. După căsătoria veselă, Mendiluce devine fa în literatură în general și poezie în special, grădit de revoluția artistică (într-o dată și când, mai puțin pe la apert), iar conversația lui nu depășea nivelul oricor poezie de program de monștrilor săi. Era înalt și plin de energie, foarte departe de a fi scris. Singura lui calitate artistică recunoscută era înșurătorul lui bogătie.

Prin urmare Edilmesa Thompson ar putea să facă o căsătorie de conveniență, adică să se însoțească cu un bărbat care

EDELMIRA THOMPSON DE MENDILUCE

Buenos Aires, 1894 – Buenos Aires, 1993

La vârsta de cincisprezece ani, publică primul volum de versuri, *Pentru tata*, cu care reușește să-și asigure un loc discret în imensa galerie a poeteselor din înalta societate a Buenos Aires-ului. Și, de atunci, frecventează cu asiduitate saloanele Ximenei de San Diego și Susanei Lezcano Lafinur, dictatoarele liricii și ale bunului-gust de pe ambele maluri ale fluviului Rio de La Plata, în prag de secol XX. Primele ei versuri, după cum e și ușor de presupus, vorbesc despre sentimentele ei de fiică, despre convingeri religioase și despre grădini. Cochetează cu ideea de a se călugări. Învață să călărească.

În 1917, îl întâlnește pe Sebastián Mendiluce, crescător de vite și industriaș, un bărbat cu douăzeci de ani mai în vârstă decât ea. Toată lumea rămâne surprinsă când, numai după câteva luni, cei doi se căsătoresc. După mărturiile vremii, Mendiluce disprețuia literatura în general și poezia în special, era lipsit de sensibilitate artistică (deși, când și când, mai mergea la operă), iar conversația lui nu depășea nivelul celor purtate de peonii sau de muncitorii săi. Era înalt și plin de energie, însă departe de a fi arătos. Singura lui calitate unanim recunoscută era inepuizabila lui bogăție.

Prietenele Edelmirei Thompson au spus că fusese o căsătorie de conveniență, adevărul era însă că se căsătoriseră din dragoste.

O dragoste pe care nici ea, nici Mendiluce n-au putut s-o explice vreodată și care a dăinuit, neschimbată, până la moarte.

Căsătoria, care de obicei îndoliază carierele multor scriitoare, a dat un suflu nou condeii Edelmirei Thompson. Și-a deschis propriul salon literar la Buenos Aires, rivalizând cu cel al doamnei de San Diego și al doamnei Lezcano Lafinur. Devine protectoarea unor tineri pictori argentinieni, cărora nu doar că le cumpără lucrările (în 1950, pinacoteca ei era, dacă nu cea mai importantă, atunci printre cele mai cuprinzătoare și extravagante din Republica Argentina), ci îi și invită la ferma din Azul, ca să poată lucra departe de zgomotele lumii, asigurându-le toate condițiile. Înființează Editura Candela Sudului, unde publică peste cincizeci de volume de poezie, dintre care multe îi erau dedicate, ei, „zânei bune a literelor creole“.

În 1921, publică primul volum de proză, *Toată viața mea* – o autobiografie idilică, atunci când nu e plată, fără nici o bârfă și plină de descrieri de peisaje și de considerații poetice –, care, contrar așteptărilor autoarei, trece complet neobservată în vitrinele librăriilor din Buenos Aires. Dezamăgită, Edelmira pleacă în Europa, însoțită de cei doi fii mai mici, două servitoare și peste douăzeci de geamantane.

Vizitează Lourdes și marile catedrale. Este primită de Papă. Străbate, la bordul unui velier, insulele Mării Egee și ajunge în Creta, în după-amiaza unei zile de primăvară. În 1922, publică la Paris o cărticică de poezii pentru copii în franceză și o alta în spaniolă. După care se întoarce în Argentina.

Numai că lucrurile se schimbaseră și Edelmira nu se mai simte în largul ei în propria-i țară. Cel mai recent publicat volum de poezie al ei (*Ore europene*, 1923) este întâmpinat negativ, unul dintre ziare catalogându-l drept dulceag. Cel mai influent critic literar din presa națională, doctorul Luis Enrique Belmar, o caracterizează drept „o femeie infantilă și fără ocupație, care ar face mai bine să-și îndrepte eforturile către

acțiuni de binefacere și către educarea atâtor sufletele nevoiașede pe întinsul teritoriu al patriei“. Edelmira îi răspunde cu eleganță, invitându-i pe doctorul Belmar și pe alți critici la salonul ei literar. Însă invitației îi dau curs doar vreo patru ziariști, lihnii de foame, de la rubrica mondenă. Edelmira, descurajată, se retrage la ferma din Azul, unde o însoțesc câțiva dintre admiratorii fideli. În mijlocul păcii campestre, ascultând conversațiile oamenilor simpli și truditari, pregătește o nouă carte de poezie pe care să le-o arunce în față detractorilor. *Ore argentinienne* (1925), volumul mult-așteptat, a iscat scandal și controverse din chiar ziua în care a apărut. În acest volum, Edelmira abandonează tonul contemplativ și trece la atac. Tună și fulgeră împotriva criticilor, a literaților, a decadenței care a cuprins viața culturală. Militează pentru o întoarcere la origini: la muncile câmpului, la frontiera de sud, mereu deschisă. Rămân uitate chinurile și dulceața iubirii. Edelmira reclamă o literatură epică, epopică, căreia să nu-i crească pulsul atunci când trebuie să cânte patria. Într-un fel, cartea a fost un succes și, deopotrivă, un act de umilință, după care, abia gustând din savoarea mieroasă a succesului, Edelmira pleacă din nou în Europa. E însoțită de copiii ei, de servitoare și de filozoful Aldo Carozzone din Buenos Aires, care face și oficiul de secretar particular.

Își petrece anul 1926 călătorind prin Italia împreună cu tot alaiul. În 1927, li se alătură și Mendiluce. În 1928, la Berlin, se naște întâia lor fiică, Luz Mendiluce, o fetiță rozalie, de patru kilograme și jumătate. Filozoful german Haushofer este naș la un botez la care fusese invitată crema intelectualității argentinienne și germane și care, după trei zile de petrecere neîntreruptă, se încheie într-o pădurice din apropiere de Rathenow, unde soții Mendiluce îl omagiază pe Haushofer cu un solo de timpane, compus și interpretat de maestrul Tito Vázquez, fapt care va stârni senzație în epocă.

În 1929, în timp ce criza economică mondială îl silește pe Sebastián Mendiluce să se întoarcă în Argentina, Edelmira și copiii ei îi sunt prezentați lui Adolf Hitler, care o va lua pe micuța Luz în brațe și va spune: „Este, fără îndoială, o fetiță minunată”. Se fac fotografii. Viitorul Führer al Reich-ului îi lasă o impresie deosebită poetesei argentinienne. Înainte de a-și lua rămas-bun, îi dăruiește lui Hitler câteva cărți de-ale ei și un exemplar de lux din *Martín Fierro*, ofrande pentru care Hitler îi mulțumește călduros, cerându-i o traducere ad-hoc, lucru pe care Edelmira și Carozzone reușesc să-l improvizeze împreună fără probleme. Hitler se arată încântat. Sunt versuri rotunde, versuri care ținesc spre viitor. Edelmira, fericită, îi cere sfatul cu privire la care ar fi cea mai potrivită școală pentru cei doi fii mai mari. Hitler sugerează un internat elvețian, deși declară că tot viața rămâne cea mai bună școală. Odată încheiată întvederea, atât Edelmira, cât și Carozzone se declară hitleriști convinși.

Anul 1930 este unul de călătorii și de aventuri. Însoțită de Carozzone, de fiica ei cea mică (băieții fuseseră trimiși la internatul unui colegiu select din Berna) și de cele două servitoare din pampas, Edelmira străbate Nilul, vizitează Ierusalimul (unde cade pradă unei crize de misticism sau de nervi din pricina căreia rămâne ținută la pat în camera de hotel timp de trei zile), Damascul, Bagdadul...

Capul îi clocotește de proiecte: plănuiește să fondeze o editură nouă, la întoarcerea în Buenos Aires, unde să publice traduceri din gânditori și romancieri europeni, visează să studieze arhitectura și să proiecteze macro-școli pe care să le clădească în acele regiuni din Argentina unde civilizația nu pătrunsese încă, vrea să înființeze o fundație care să poarte numele mamei ei și să se ocupe de tinerele fără posibilități economice, dar cu înclinații artistice. Încetul cu încetul, în mintea ei începe să capete formă o nouă carte.

În 1931, se întoarce la Buenos Aires și începe să-și pună în practică proiectele. Înființează o revistă, *Argentina Modernă*, condusă de Carozzone, unde publică ultimele noutăți în materie de poezie și de proză, fără a omite articolele politice, eseurile filozofice, recenziile de film și rubricile de actualitate socială. Primul număr al revistei coincide cu publicarea volumului ei, *Noul izvor*, căruia *Argentina Modernă* îi va dedica jumătate din paginile sale. *Noul izvor*, volum aflat la jumătatea drumului între jurnal de călătorie și memorii filozofice, constituie o reflecție asupra lumii contemporane, asupra continentelor europene și americane, fiind în același timp și un avertisment cu privire la amenințarea pe care o reprezintă comunismul pentru civilizația creștină.

Anii care urmează abundă atât de noi cărți, noi prietenii, noi călătorii (străbate nordul Argentinei și trece călare granița cu Bolivia) și noi aventuri editoriale, cât și de noi experiențe artistice, cum ar fi scrierea unui libret de operă (*Ana, țărancă pocăită*, 1935, a cărei premieră a avut loc la Teatrul Colón, stârnind păreri divergente și confruntări verbale și fizice) sau pictarea unei serii de peisaje din provincia Buenos Aires și colaborarea la punerea în scenă a trei piese ale dramaturgului uruguyan Wenceslao Hassel.

În 1940, moare Sebastián Mendiluce, iar războiul o împiedică să călătorească în Europa, așa cum i-ar fi fost dorința. Înnebunită de durere, redactează ea însăși necrologul, care va apărea ocupând o pagină de două coloane în cele mai importante ziare din țară. Semnează: Edelmira, văduva Mendiluce. Textul stă mărturie pentru rățăcirea mintală căreia îi căzuse pradă. Stârnește râsetele, batjocura și disprețul majorității intelectualilor argentinieni.

Se retrage, încă o dată, la ferma din Azul, însoțită doar de fiica ei cea mică, de nedespărțitul Carozzone și de tânărul pictor Atilio Franchetti. Diminețile, scrie sau pictează. Serile, face

plimbări lungi și solitare sau se dedică lecturii. Fruct al acestor lecturi și al văditei sale vocații pentru decorațiuni interioare va fi volumul ei cel mai bun, *Camera lui Poe* (1944), care prefigurează *nouveau roman*-ul, precum și multe din trăsăturile avangardei de mai târziu și care îi asigură văduvei Mendiluce un loc binemeritat în literatura argentiniană și hispano-americană. Povestea este următoarea. Edelmira citește *Filozofia mobilării*, de Edgar Allan Poe. Eseul o entuziasmează, descoperă în Poe un suflet pereche în domeniul decorațiunilor și dezbate subiectul cu Carozzone și cu Atilio Franchetti. Acesta din urmă pictează o lucrare care urmează cu fidelitate instrucțiunile lui Poe: o cameră dreptunghiulară, de aproape treizeci de picioare lungime și vreo douăzeci și cinci de picioare lățime (un picior înseamnă, aproximativ, douăzeci și opt de centimetri), cu o ușă și, pe parte opusă ușii, două ferestre. Mobilierul, tapetul, draperiile sunt reproduse cu maximă exactitate de Franchetti. Însă exactitatea plastică i se pare Edelmirei banală și hotărăște să comande execuția în mărime naturală a camerei ideale a lui Poe. Astfel, dispune ca în grădina moșiei să se ridice o încăpere cu aceleași dimensiuni cu acelea descrise de Poe și apoi își trimite agenții (anticari, creatori de mobilă și tâmplari) în căutarea de articole aidoma celor descrise în eseu. Rezultatul căutărilor, obținut doar pe jumătate, a fost următorul:

- Ferestre înalte, coborând până la nivelul podelelor și încadrate în niște nișe.
- Geamurile - purpurii.
- Tocul ferestrelor, mai masive decât în mod obișnuit, din lemn de trandafir.
- Dinspre interiorul nișelor pornesc perdele, croite după forma ferestrei, dintr-o țesătură argintie cu pliuri discrete.
- Pe exteriorul nișelor, draperii dintr-o spectaculoasă mătase purpurie, tivite cu auriu și dublate de aceeași țesătură argintie din care sunt făcute și perdelele.

- Pliurile perdelei se ivesc de dedesubtul unei cornișe mari și aurite care înconjoară camera în unghiul unde pereții întâlnesc tavanul.

- Perdele se trag cu ajutorul unui cordon aurit care atârână de ele și se termină într-un buclă înnodată; nu se văd nici inele, nici alte dispozitive asemănătoare.

- Culoarea draperiilor și cea a tivului lor, adică purpuriul și auriul, se regăsesc peste tot, conferind *personalitate* încăperii.

- Covorul, țesut în Saxonia, are o grosime de un centimetru și jumătate și fondul lui e tot purpuriu, străbătut de un fir auriu (perechea celui care festonează perdeaua) și care abia dacă iese în relief peste fondul covorului, dispus fiind în așa fel încât să deseneze o serie de curbe scurte și neregulate, care se și întretaie pe alocuri.

- Pereții sunt îmbrăcați în tapet satinat în nuanțe de gri-argintiu, cu arabescuri în tonuri purpurii, dar ceva mai deschise decât purpuriul dominant.

- O mulțime de tablouri. Predomină peisajele în stil figurativ, precum grotele zânelor lui Stanfield sau lacul melancolic al lui Chapman. Se zăresc însă și două trei chipuri feminine de o frumusețe eterică; portrete în maniera lui Sully. Tonalitatea tuturor tablourilor este caldă, dar întunecată.

- Nu există nici o lucrare de format mic. Picturile foarte mici dau unei încăperi acel aer *pătat* care constituie păcatul atâtor frumoase opere de arte excesiv îngrijite.

- Ramele sunt late, dar nu adâncite; sunt sculptate, mate, nefiligurate.

- Picturile sunt prinse direct pe perete, nu atârinate cu fir.

- O oglindă, nu foarte mare, aproape rotundă, atârână în așa fel încât nici unul dintre cei care s-ar așeza în locurile în care se poate sta să nu se reflecte în ea.

- Se putea lua loc pe două sofale mari, din lemn de palisandru, tapițate în mătase purpurie cu flori mari aurii, și pe două scaune ușoare, de asemenea din palisandru.

– Din același lemn e și pianul, care nu are husă și are capacul ridicat.

– Lângă una dintre sofale se vede o masă octogonală din cea mai frumoasă marmură cu incrustații de aur. Masa nu are nici ea vreo husă.

– Patru splendide vase mari de Sèvres, din care răsar frumoase și proaspete buchete de flori, ocupă colțurile ușor rotunjite ale încăperii.

– Un candelabru înalt, care susține o lampă veche cu ulei parfumat, se înalță lângă unul dintre fotolii (cel în care doarme amicul lui Poe, posesorul acestei încăperi ideale).

– Câteva etajere ușoare, cu canturi aurite, suspendate cu șnururi de mătase purpurie cu ciucuri aurii, susțin două-trei sute de volume magnific legate.

– În afară de cele mai sus enumerate nu mai sunt alte mobile, cu excepția unei lămpi Argand de sticlă translucidă, și ea de culoare purpurie, agățată cu un lanț fin de aur de tavanul înalt și boltit. Lampa revarsă o lumină senină și magică peste toate lucrurile din încăpere.

Lampa Argand n-a fost foarte greu de obținut. Și nici draperiile, covorul sau fotoliile. Cu tapetul a fost mai greu, dar văduva Mendiluce a rezolvat problema comandând fabricii modelul special creat de Franchetti. Picturile de Stanfield sau de Chapman au fost de negăsit, dar pictorul și un prieten de-al lui, pe nume Arturo Velasco, un tânăr și promițător artist, au realizat câteva uleiuri care, până la urmă, au fost pe gustul Edelmirei. Pianul de palisandru a ridicat ceva probleme, dar, una peste alta, toate greutățile au fost depășite.

Odată încăperea reconstruită în cele mai mici detalii, Edelmira a crezut că sosise momentul să înceapă să scrie. Prima parte din *Camera lui Poe* este o descriere amănunțită a acesteia. Partea a doua este un breviar despre bunul-gust în materie de decorațiuni interioare, având ca punct de plecare unele dintre

preceptele lui Poe. Partea a treia se referă la reconstrucția propriu-zisă a camerei pe o pajiște din grădina fermei din Azul. Partea a patra este o descriere cu lux de amănunte a goanei după mobilă. Cea de-a cincea este, iarăși, descrierea încăperii reconstruite, similară, dar *diferită* de cea scrisă de Poe, cu accente pe lumină, pe culoarea purpurie, pe proveniența și restaurarea unor piese de mobilier, pe calitatea picturilor (toate și fiecare, rând pe rând, descrise de Edelmira care nu l-a privat pe cititor de nici un amănunt). A șasea și ultima parte, poate cea mai scurtă, o constituie portretul prietenului lui Poe, bărbatul care moțâie. Unii dintre critici, poate cam prea perspicace, l-au văzut în respectivul personaj pe răposatul Sebastián Mendiluce.

Cartea se publică și nu trezește cine știe ce ecouri. De data asta, însă, Edelmira este atât de sigură pe ceea ce a scris încât lipsa de înțelegere aproape că n-o mai afectează.

Între 1945 și 1946, după spusele detractorilor ei, devine o asiduă vizitatoare a plajelor pustii și a grotelor secrete, unde le ura bun venit în Argentina unor pasageri clandestini, sosiți cu ceea ce mai rămăsese din flota de submarine a amiralului Dönitz. Se mai comenta și că banii aflați în spatele revistei *Al Patrulea Reich Argentinian* și, mai apoi, al editurii cu același nume ar fi fost tot ai ei.

În 1947, apare o a doua ediție, revizuită și adăugită, a lucrării *Camera lui Poe*. De data aceasta, îi adaugă și o reproducere a picturii lui Franchetti, în care avem o perspectivă asupra camerei văzută din dreptul ușii. Bărbatul care moțâie este doar un semi-profil. Adevărul este că ar fi putut fi Sebastián Mendiluce sau poate un alt bărbat, ceva mai corpolent.

În 1948, fără să se dezică de *Argentina Modernă*, înființează o nouă revistă, *Litere Creole*, a cărei conducere o încredințează fiilor ei, Juan și Luz. Puțin după aceea, pleacă în Europa, de unde nu se va mai întoarce decât în 1955. Motivul acestui îndelungat exil ar fi fost neîmpăcata ei dușmănie cu Eva Perón. Și

totuși, în foarte multe fotografii din epocă, Evita și Edelmira apar împreună, fie la cocktailuri, recepții, petreceri aniversare, fie la premiere de teatru sau adunări sportive. Evita, probabil, n-a putut trece nicicum de pagina zece din *Camera lui Poe*, iar Edelmira cu siguranță nu era de acord cu originea socială a primei doamne; există însă documente și scrisori ale unor terți care dovedesc că amândouă se angajaseră în realizarea unor proiecte comune, cum era crearea unui mare muzeu (conceput de Edelmira și de tânărul arhitect Hugo Bossi) de artă contemporană argentiniană, cu rezidențe pentru artiști în pensiune completă, ceva nemaivăzut în vreun alt complex muzeistic din lume și al cărui obiectiv era acela de a înlesni capacitatea de creație – și viața de zi cu zi – a tinerilor și nu chiar atât de tinerilor exponenți ai picturii moderne și de a preîntâmpina emigrarea acestora la Paris sau New York. Se mai vorbește și despre un scenariu de film pe care l-ar fi scris împreună, despre viața și nefericirile unui tânăr donjuan inocent, pe care ar fi urmat să-l joace Hugo del Carril, dar a cărui ciornă, ca multe altele, s-a răătăcit.

Fapt este că Edelmira nu a revenit în Argentina decât în 1955 și, pe atunci, noua vedetă a literelor din Buenos Aires era fiica ei, Luz Mendiluce.

Puține cărți avea să mai publice Edelmira. Volumul întâi al *Poeziilor complete* se va publica în 1962; al doilea, în 1979. O carte de memorii, *Secolul în care am trăit* (1968), scrisă în colaborare cu credinciosul ei Carozzone, un corpus de proze foarte scurte, *Biserici și cimitire din Europa* (1972), în care iese în evidență bine cunoscutul ei bun-simț, și o culegere de poeme inedite de tinerețe, *Fervoare* (1985), alcătuiesc opera publicată în ultimii ani.

Activitatea ei de promoție a artelor și a noilor talente, însă, nu se diminuează în timp. Sunt nenumărate cărțile în care apar ba o prefață, ba o postfață, ba o referință aparținându-i văduvei Mendiluce, după cum nenumărate sunt și primele

ediții pe care ea le-a finanțat. Între acestea, ar fi de menționat *Inimi râncede și inimi proaspete*, de Julián Rico Anaya, roman care, în 1978, a stârnit o importantă polemică atât în Argentina, cât și în străinătate, apoi *Adoratoarele invizibile*, de Carola Leyva, volum de versuri ce intenționa să pună capăt discuțiilor sterile despre poezie care se tot purtau în anumite cercuri argentinieni de când cu cel de-al Doilea Manifest al Supra-realismului. Între volumele sprijinite de ea nu se poate să nu amintim despre *Fetele din Puerto Argentino*, amintiri poate puțin exagerate despre războiul din Malvine, carte prin care își face apariția în lumea literară fostul soldat Jorge Esteban Petrovich, și *Săgeți și vânt*, o antologie de tineri poeți de familie bună, care-și propuneau, între altele, să evite cacofoniile, vulgaritățile sau cuvintele care sunau rău, altminteri cu o prefață de Juan Mendiluce și cu un neașteptat succes de vânzări.

Ultimii ani din viață și i-a petrecut la ferma din Azul, închisă în Camera lui Poe, unde obișnuia să moșăie și să viseze la trecut, sau pe terasa casei mari, adâncită în lecturi sau contemplând peisajul. Și-a păstrat luciditatea („furia“, cum zicea ea) până în ultima clipă.